

gun at the First World War), others move from the common core to the periphery of the language, building group of archaisms (eiserne Kuh = milk in a tin can).

The author finds connection between such extralinguistic factor as contacts with other nations and foreign borrowings. Promising direction of the research is finding out the connections between linguistic factors and the enrichment of phraseological stock.

Key words: *phraseologism, extralinguistic factors, replenishment of the phraseological stock, phraseological neologism, new phraseological formation.*

УДК 811.111'42:323(477)

**Н. А. Одарчук,
Т. А. Мірончук**

СПОСОБИ РЕАЛІЗАЦІЇ ІМПЛІЦИТНОЇ ВІДМОВИ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

У статті розглядається явище імпліцитності та особливості його прояву у відмові. На основі промов політичних діячів, виголошених стосовно сучасних процесів в Україні, виокремлюються способи реалізації імпліцитної відмови. З'ясовується її важливість у політичному дискурсі задля уникнення конфліктів. Виділяються мовні тактики, до яких вдаються іноземні політики для непрямого вираження відмови.

Ключові слова: *відмова, імпліцитність, тактика, політична комунікація, дипломатичність, конфлікт, риторичне запитання.*

Політична комунікація між представниками різних країн зумовлена стратегічними потребами у міжнародній підтримці, розвитку та стабілізації політичної, економічної та соціальної сфер менш розвинутих держав. За чверть століття своєї відновленої незалежності Україна, на жаль, не заявила про себе як сильний гравець світової політики й змушена звертатися до світової спільноти за фінансовою та дипломатичною підтримкою. Сучасні політичні процеси України спричинили бурхливу реакцію політичних еліт світу, стали темами номер один на шпальтах всесвітньо відомих інформаційних видань, об'єктом політичних дискусій та переговорів.

Гучно заявивши на весь світ під час революції Гідності в 2014 році, Україна, як незалежна та суверенна держава, стала активним учасником політичної системи світу. У виступах провідних представників політичних еліт помічаємо висловлення-захоплення українською нацією, що обрала шлях євроінтеграції та продемонструвала незламність під час масових протестів. Багато країн не змогли залишитися осторонь тодішніх подій в житті України і стали її стратегічними партнерами.

Підписання угоди про асоціацію з Євросоюзом, анексія Криму, позачергові парламентські та президентські вибори, падіння національної валюти, бойові дії на сході України дестабілізували всі сфери життя країни. Саме тому керівництво України змушене просити економічної підтримки Євросоюзу, Міжнародного валютного фонду та правління Сполучених Штатів Америки з метою виведення країни із кризи. Ці всі події зумовили налагодження міцних зв'язків у міжнародній політичній комунікації.

Особливістю будь-яких політичних перемовин є досягнення консенсусу. У даному випадку головним завданням політичної комунікації є бажання домовитися про

подальшу співпрацю із розвинутими європейськими країнами та США задля стабілізації економіки України. Цілком природно, що не всі прохання такого змісту задовольняються, проте висловлена відмова у більшості випадків – імпліцитна, тобто прихована, завуальована, оскільки виступи політичних діячів супроводжуються високим рівнем дипломатії. Тому **мета** нашої наукової розвідки – впізнати, розшифрувати, експлікувати цю відмову, показати, якими тактиками користуються політики, щоб, відмовляючи, зберегти обличчя.

Проблема імплікації в мовознавстві не нова, вона неодноразово ставала об'єктом лінгвістичного аналізу: О. Є. Ткачук-Мірошниченко вивчає її у рекламному дискурсі, І. І. Гуменна-Остапчук – в англійському медіа дискурсі, О. Л. Доценко аналізує типи імпліцитної інформації в судовому дискурсі, Праці таких дослідників, як В. Х. Багдасарян, Ф. С. Бацевич, С. Д. Кацнельсон, О. Й. Шендельс також торкаються питання мовної імплікації. Відмову як лінгвістичне явище досліджували на матеріалі різних мов та з різних аспектів українські й зарубіжні науковці Н. Д. Борисенко, Т. Гівон, М. Ногара, Н. А. Одарчук, О. С. Сокирська, Т. М. Шелінгер та ін., у працях яких висловлення відмови розглядаються із семантичної, прагматичної, психолінгвістичної точок зору. І. М. Осовська вивчає експліцитну й імпліцитну відмову на матеріалі німецької мови. Однак дотепер не ставала окремим об'єктом дослідження імпліцитна відмова у політичному дискурсі, що й визначає актуальність даної розвідки. Сучасності їй надає те, що матеріалом для аналізу послужили промови іноземних політиків стосовно нинішньої ситуації в Україні.

Основним критерієм імпліцитності вважають відсутність прямого вираження того чи іншого змісту повідомлення в поверхневій структурі висловлення. За визначенням О. В. Бондарко, імпліцитний зміст – це спеціально не виражений, а той, що впливає з експліцитного змісту чи з пов'язаною з ним контекстуальною чи ситуативною інформацією [1]. Імпліцитний характер висловлення проявляється тоді, коли при номінації подій та фактів дійсності в акті комунікації певні елементи описуваного явища не характеризуються експліцитним вираженням. Оскільки імпліцитна інформація об'єктивується опосередковано, то для її розуміння необхідно залучати когнітивний процес домислювання змістових пластів із опорою на контекст, мовленнєву ситуацію, позалінгвальні засоби [4].

Імпліцитна відмова в політичному дискурсі функціонує як засіб уникнення конфліктних ситуацій між комунікантами. Пряма відповідь «ні» на стимул адресата порушує принципи лінгвістичної ввічливості, а це руйнує прагматичну складову взаємин між учасниками спілкування [5]. Автор же імпліцитної відмови демонструє відсутність наміру розпочинати конфлікт, навпаки усілякими дипломатичними засобами намагається уникнути його. Як зазначав ще 100 років тому класик англійської закордонної служби Ернест Сатоу, дипломатія – це «застосування інтелекту й такту... до ведення стосунків між урядами незалежних держав у мирний спосіб» [6]. Продукт відмови бере на себе відповідальність за збереження гармонійного тону діалогу та комфортного почуття співрозмовників. Ось чому імпліцитну відмову можна ще назвати дипломатичною. Розпізнавши намір продуцента стимулу спровокувати конфлікт, він повинен докласти якнайбільше раціональних і вольових зусиль, щоб відвернути загрозу конфліктної ситуації та зберегти емоційну рівновагу дискурсу.

Імпліцитність не передбачає формального вираження інтенції. Якщо узуальний зміст експліцитної відмови можна представити певними семантичними класами чи прагматичними мовленнєвими актами, то імпліцитний зміст висловлення відмови проявляється лише під час безпосереднього спілкування, тому що в семантиці

ізолюваного висловлювання його помітити неможливо. Імплицитні висловлення відмови не можуть стати стереотипними, у мовленні вони унікальні.

Імплицитна відмова є непоодиноким мовленнєвим явищем у промовах провідних політичних діячів щодо ситуації в Україні. Непрямий зміст повідомлення дозволяє виявити небажання мовця провокувати непорозуміння зі співрозмовником. Адресат політичного повідомлення змушений виражати відмову імплицитно, щоб уникнути псування міжособистісних стосунків. Продуцент імплицитної відмови має за мету не викликати негативної емоційної реакції у співрозмовника та замаскувати, приховати незгоду, заперечення, небажання чи відхилення [7, с. 18].

Відповідно до умов успішності мовленнєвого акту мовленнєвий акт імплицитної відмови вважається успішним тоді, коли реакція адресанта на негативне висловлювання є позитивною, тобто реципієнт проявляє розуміння й не демонструє образи та невдоволення. Під час висловлення імплицитної відмови реальна реакція адресанта відповідає очікуванням адресата [7, с. 13]. Отже, висловлення імплицитної відмови роблять політичний виступ тактовнішим, м'якшим та не порушують принципу лінгвістичної ввічливості.

Розглянемо, до яких тактик може вдаватися мовець-політик, виражаючи імплицитну відмову. Тактики імплицитного вираження відмови визначають як неконвенційні способи передачі комунікативного наміру адресата, тобто такі, які не мають узуально закріпленого за ними значення [7, с. 18]. Моделі імплицитної відмови не є загальноприйнятими і залежать від особистості мовця й конкретних умов комунікації, тобто контексту, який відіграє важливу роль під час інтерпретації висловлень імплицитної відмови. Він вказує на причини, чому адресат не хоче чи не може виконати прохання, чи чому каже неправду, приховуючи небажання виконати адресовану йому дію, або просто уникає конфлікту з адресантом.

Аналіз промов іноземних політиків щодо процесів в Україні дозволив виокремити комплекс тактик, що ними реалізується імплицитна відмова, і які характеризують її як непряму, опосередковану відповідь на стимул.

- **Тактика зміни теми розмови.** Зміну теми розмови спостерігаємо в ситуаціях, коли комунікант, відмовляючи на прохання чи пропозицію, ігнорує автора стимулу і повністю змінює тему розмови. Вчиняючи таку мовленнєву дію, порушуючи при цьому максимум релевантності [3], адресат не відповідає на поставлене запитання, не бажаючи, щоб адресантом був розкритий його справжній месидж [7, с. 19]. Тактику зміни теми розмови проілюструємо уривком з інтерв'ю Дональда Трампа:

SANGER: And so in the end do you agree that Russia is going to end up dominating the Ukraine?

TRUMP: Well, unless, unless there is, you know, somewhat of a resurgence frankly from people that are around it. Or they would ask us for help. But they don't ask us for help. They're not even asking us for help. They're literally not even talking about it, and these are the countries that border the Ukraine.

HABERMAN: Mr. Trump –

TRUMP: There doesn't seem to be any great anxiety over the Ukraine by everybody that should be affected and that's bordering the Ukraine [11].

У цьому інтерв'ю тоді ще кандидат на найвищу посаду США звертає увагу на пріоритети зовнішньої політики у разі його президентства. На запитання журналіста, чи можливе захоплення українських територій Російською Федерацією, Дональд Трамп, використовуючи конектори *unless* та вставні конструкції *well, you know*, змінює тему розмови. Політик відмовляється коментувати військовий конфлікт на сході України та

його можливі наслідки, однак робить це не демонстративно, а своєю реакцією на компроментуюче запитання намагається зберегти політичний імідж.

- **Тактика ухиляння від відповіді.** Імплицитна відмова, як зазначалося вище, виражає невизначену, розмиту, нечітку відповідь. Тактика ухиляння від відповіді передбачає неконкретну відповідь на поставлене запитання, а отже адресат не може визначити точно, чи йому відмовили, чи ні. Відмова не характеризується прямим вираженням, а виводиться адресатом із ситуації спілкування.

Наприклад, під час інтерв'ю одному з авторитетних видань Америки щодо зовнішньої політики Дональд Трамп ухиляється від прямої відповіді на запитання журналіста про санкції проти Росії. Коли його запитали, чи буде продовжено термін дії санкцій у випадку його президентства, політик вагається і наголошує на тому, що інші держави світу не надають такої підтримки Україні, як це робить США (*I think the answer is yes, it was, but I don't see other people doing much about it.*) Тим самим політичний діяч висловлює можливість переглянути політику США щодо ситуації в Україні:

DIHEL: About Ukraine, was it right for the United States to impose sanctions on Russia when they invaded Crimea and would you keep those sanctions on them?

TRUMP: I think the answer is yes, it was, but I don't see other people doing much about it. I see us doing things about it, but I don't see other people doing much about it [8].

- **Тактика переконування.** Такий мовленнєвий спосіб вираження відмови передбачає вибір особливих персуазивних аргументів, оскільки мовець ставить за мету переконати співрозмовника відмовитися від власної точки зору. Продуцент імплицитної відмови висловлює свою думку, використовуючи дієслова *to think, to notice, to tell, to affirm, to assert*, тим самим переконуючи свого співрозмовника в правильності власного твердження [7]. Наприклад:

Taking into account the failure of the Budapest Memorandum, according to which the US, the UK, France, Russia, and China were obliged to keep the sovereignty and the territorial integrity of Ukraine, is the United States ready to look at some kind of a bilateral agreement on safety, similar to that between Japan and the United States, in order to protect Ukraine's sovereignty and territorial integrity?

"I think that's a question for the next president, whoever she or he is. At this point our focus is achieving the implementation of the Minsk agreements. You raise a reasonable question regarding the Budapest Memorandum, but I think it's very important to remember, and certainly one thing that I will look back on with pride for my three years here, is the strong record of support the United States has demonstrated for the Ukrainian people during the most difficult times in your country's history" [10].

Джеффри Пайєтт, відповідаючи на запитання про неефективність Будапештського меморандуму та готовності США укласти новий договір (*Is the United States ready to look at some kind of a bilateral agreement on safety?*), що забезпечив би підтримку Україні у разі військового вторгнення, намагається переконати аудиторію в ефективності співпраці керівництва США з Україною в найбуремніші часи (*one thing that I will look back on... is the strong record of support the United States has demonstrated for the Ukrainian people during the most difficult times in your country's history*). Імплицитна відмова *I think that's a question for the next president, whoever she or he is* функціонує в даному висловлюванні американського посла як вияв небажання та неготовності США (оскільки нового президента на той час ще не обрано) підписувати угоду, яка б гарантувала допомогу зброєю.

- **Тактика попередження.** Дуже часто імплицитна відмова виражається і сприймається реципієнтами як мовленнєвий акт попередження. Проілюструємо це

уривком із виступу віце-президента США Джо Байдена, присвяченого подіям Революції Гідності:

*You have the united support of Europe – Western, Central, and Eastern Europe – all invested in your democratic success because your success goes to the heart of an enduring commitment to a Europe whole, free, and at peace. **If you fail, the experiment fails.** It is no exaggeration to say that the hopes of freedom-loving people the world over are with you because so much rides on your fragile experiment with democracy succeeding. It's equally important, by the way, for aggressors around the world to understand that they can't use coercion, bribery, sending tanks and men across a border to extinguish the dreams and hopes of a people. **For if you succeed, that message is sent around the world** [9].*

У промові в українському парламенті Джо Байден наголошує на важливості та значущості кроків, що робить Україна на шляху до своєї демократії. Політик звертає увагу суспільства на всесвітню підтримку українського рішення (*you have the united support of Europe – Western, Central, Eastern Europe*). Проте через імпліцитну відмову *if you fail, the experiment fails... For if you succeed, that message is sent around the world* політичний діяч застерігає українську спільноту, що, звернувши з курсу експериментальних реформ, Україна може отримати відмову від співпраці зі стратегічними партнерами. Умовний спосіб *if you fail, the experiment fails* як засіб вираження імпліцитної відмови, хоча й реалізується стверджувальною граматичною структурою, однак його стверджувальне значення нейтралізується, коли береться до уваги вся ситуація спілкування. Політик за допомогою цієї конструкції описує уявні факти і попереджує про можливість відмови від співробітництва Європейського Союзу з Україною.

• **Тактика риторичного запитання.** Запитальні речення виконують функцію заповнення браку знань і допомагають отримати необхідну інформацію. Риторичне запитання визначають як ствердження або заперечення, що має форму питання і вміщує відповідь у собі самому, тому не передбачає однозначної відповіді «так» чи «ні». Риторичне запитання викликає певні вербальні та невербальні реакції (думки, судження, почуття, емоції), підвищує експресивність мови, надає їй естетичної цінності [2, с. 15]. Висловлення імпліцитної відмови за допомогою риторичних запитань несуть у своєму змісті високу аргументативність. Через риторичні запитання автор імпліцитної відмови переконує аудиторію у правильності свого твердження та у хибності твердження, протилежного за змістом. Такі елементи відмови у політичному дискурсі характеризуються емоційністю та експресивністю. Якщо трансформувати риторичне запитання, що є засобом вираження непрямой відмови, у розповідне, то висловлення незгоди, заперечення буде очевидним [2, с. 17]. У політичному дискурсі важливим фактором визначення аргументативного впливу риторичних запитань є особистість мовця. Аналіз політичного дискурсу показав, що риторичні запитання частіше зустрічають у промовах амбіційних, емоційних та рішучих політичних діячів. Проілюструємо тактику риторичного запитання уривком із інтерв'ю уповноваженого посла Америки Джеффри Пайетта українському виданню «День»:

And what about the status of major non-NATO ally for Ukraine, which would increase the country's opportunities for receiving military aid?

"I've always found this to be sort of the wrong question to ask, because Ukraine doesn't want to be a non-NATO ally. Ukraine wants to be a NATO ally. Ukraine wants to be part of a broader European security community. We have made clear that our policy regarding Ukraine and NATO is unchanged, we have an open door, it's up to Ukraine, Ukrainian people and the process of reform in this country. I think this idea of non-NATO ally is a

distraction. Why would you want to define yourself as what you are not, when what you want is full membership in the European security community?" [10].

Обговорюючи питання членства України в НАТО та можливості отримання військової допомоги, політичний діяч звертає увагу на некоректність називати Україну основним союзником поза НАТО, оскільки провідною метою України є повноцінне членство в Альянсі. Імплицитна відмова, виражена запитальною конструкцією *why would you want to define yourself as what you are not, when what you want is full membership in the European security community?*, характеризується високою інформативністю, оскільки через риторичне запитання Джеффри Пайетт висловлює незгоду з журналістом щодо статусу України в НАТО і закликає до рішучих дій уряду щодо проведення реформ, необхідних для вступу до міжнародного військово-політичного союзу.

Отже, політична та соціальна ситуація України спричинила поживлення та налагодження політичної комунікації з країнами-членами Євросоюзу, Міжнародним валютним фондом, представниками політичної еліти Сполучених Штатів Америки. Метою політичного дискурсу є спроба домовитися зі стратегічними партнерами про дипломатичну, економічну або військову підтримку. Високий рівень дипломатії під час політичної комунікації пояснює часте вживання такого лінгвістичного явища, як імплицитна відмова, що дозволяє не порушуючи принципу ввічливості висловити незгоду, проте зберегти позитивні стосунки між комунікантами.

Імплицитна відмова через свій опосередкований характер робить повідомлення з негативним змістом тактовнішими та м'якшими. Адресат імплицитної відмови, як неконвенційного засобу передачі негативного наміру, користується комплексом тактик висловлення даного явища. Імплицитна відмова реалізується через такі тактики мовленнєвої поведінки, як тактика зміни теми розмови, тактика ухиляння від відповіді, тактика переконування, тактика попередження, тактика риторичного запитання. Ці лінгвістичні способи висловлення імплицитної відмови забезпечують стабільність у політичній комунікації між Україною та її стратегічними партнерами.

Хоч лінгвісти неодноразово зверталися до імплицитної відмови, проте вона ще не є достатньо вивченою. **Перспективним**, наприклад, вважаємо дослідити це питання в гендерному аспекті і з'ясувати, чи однаковою мірою чоловіки-політики і жінки-політики вдаються до відмови загалом, імплицитної зокрема, і якими тактиками користуються.

Список використаної літератури

1. Бондарко О. В. Эксплицитность/имплицитность в общей системе категоризации семантики / О. В. Бондарко // Семантико-дискурсивные исследования языка : Эксплицитность/имплицитность выражения смыслов : матер. междунар. науч. конф., г. Калининград, Светлогорск, 15–17 сент. 2005 г. – Калининград : Российский государственный университет имени Иммануила Канта, 2006. – С. 21–24 ; Bondarko O. V. Eksplitsitnost/implitsitnost v obshchey sisteme kategorizatsii semantiki / O. V. Bondarko // Semantiko-diskursivnye issledovaniya yazyka : Eksplitsitnost/implitsitnost vyrazheniya smyslov : mater. mezhdunar. nauch. konf., g. Kaliningrad, Svetlogorsk, 15–17 sent. 2005 g. – Kaliningrad : Rossiyskiy gosudarstvennyy universitet imeni Immanuila Kanta, 2006. – S. 21–24.

2. Бурмістенко Т. В. Риторичне питання як механізм аргументативного впливу в офіційній промові / Т. В. Бурмістенко // Проблеми семантики слова, речення та тексту. – 2013. – Вип. 30. – С. 14–19 ; Burmistenko T. V. Rytorychne pytannia yak mekhanizm

arhumentatyvnoho vplyvu v ofitsiinii promovi / T. V. Burmistenko // Problemy semantky slova, rechennia ta tekstu. – 2013. – Vyr. 30. – S. 14–19.

3. Грайс Г. П. Логика и речевое общение / Г. П. Грайс // Новое в зарубежной лингвистике. – 1985. – Вып. 16. – С. 217–238 ; Grays G. P. Logika i rechevoe obshchenie / G. P. Grays // Novoe v zarubezhnoy lingvistike. – 1985. – Vyr. 16. – S. 217–238.

4. Невідомська Л. М. Імплицитний зміст символу камінь у драмі Лесі Українки «Камінний господар» / Л. М. Невідомська // Вісник Житомирського державного педагогічного університету ім. І. Франка : Філологічні науки. – 2001. – Вип. 7. – С. 101–105 ; Nevidomska L. M. Implitsytnyi zmist symbolu kamin u dramy Lesi Ukrainky «Kaminnyi hospodar» / L. M. Nevidomska // Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu im. I. Franka : Filolohichni nauky. – 2001. – Vyr. 7. – S. 101–105.

5. Одарчук Н. А. Відмова : семантичний та прагматичний аспекти : моногр. / Н. А. Одарчук. – Луцьк : Вежа, 2009. – 206 с. ; Odarchuk N. A. Vidmova : semantychnyi ta prahmatychnyi aspekty : monohr. / N. A. Odarchuk. – Lutsk : Vezha, 2009. – 206 s.

6. Сатоу Э. Руководство по дипломатической практике / Э. Сатоу ; под общ. ред. Ф. Ф. Молочкова, пер. с англ. Ф. А. Кублицкий, С. А. Панафидин. – Москва : Институт Международных отношений, 1961. – 496 с. ; Satou E. Rukovodstvo po diplomaticheskoy praktike / E. Satou ; pod obshch. red. F. F. Molochkova, per. s angl. F. A. Kublitskiy, S. A. Panafidin. – Moskva : Institut Mezhdunarodnykh otnosheniy, 1961. – 496 s.

7. Симонова С. О. Коммуникативно-когнитивные особенности выражения косвенных и имплицитных речевых актов отказа в диалогическом дискурсе : автореф. дис. ... канд. филол. наук : спец. 10.02.19 / Светлана Олеговна Симонова ; Тамбовский государственный технический университет. – Тамбов, 2011. – 25 с. ; Simonova S. O. Kommunikativno-kognitivnye osobennosti vyrazheniya kosvennykh i implitsitnykh rechevykh aktov otказа v dialogicheskom diskurse : avtoref. dis. ... kand. filol. Nauk : spets. 10.02.19 / Svetlana Olegovna Simonova ; Tambovskiy gosudarstvennyy tekhnicheskyy universitet. – Tambov, 2011. – 25 s.

8. Full Transcript and Video : Trump News Conference [Electronic Resource] // The New York Times. – 2017. – Feb. 16. – Mode of access : <https://www.nytimes.com/2017/02/16/us/politics/donald-trump-press-conference-transcript.html>

9. Remarks by Vice President Joe Biden to the Ukrainian Rada [Electronic Resource] // The White House. – 2015. – 09 December. – Mode of access : <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2015/12/09/remarks-vice-president-joe-biden-ukrainian-rada>

10. Siruk M. US ambassador's three priorities [Electronic Resource] / M. Siruk // The Day. – 2016. – 16 August. – Mode of access : <https://day.kyiv.ua/en/article/topic-day/us-ambassadors-three-priorities>

11. Transcript : Donald Trump Expounds on His Foreign Policy Views [Electronic Resource] // The New York Times. – 2016. – 26 March. – Mode of access : https://www.nytimes.com/2016/03/27/us/politics/donald-trump-transcript.html?_r=0

Стаття надійшла до редакції 08.06. 2017

N. A. Odarchuk

T. A. Mironchuk

**WAYS OF REALIZATION OF IMPLICIT REFUSAL
IN THE CONTEXT OF POLITICAL PROCESSES IN UKRAINE**

The article deals with the implicit refusal and peculiarities of its implementation in the

political discourse. The research is based on the speeches of the representatives of the world political elite delivered in the context of the latest political processes in Ukraine.

Since reestablishing its independence in 1991 Ukraine has been trying to play a notable role in the world politics. It has particularly become noticeable after the Revolution of Dignity in 2014, which was followed by a series of political, social and economic changes in the country. However, Ukraine has not become an equal member of the world politics yet, therefore has to turn to the stronger, more powerful states and the International Monetary Fund for the diplomatic and financial support. It is quite natural that not all requests of such kind are to be satisfied, but the essence and peculiarity of the political negotiations is using maximum of diplomacy and keeping face even in case of refusal. Because of this fact the latter (refusal) in most political speeches is implicit, latent, and tacit, so the article is aimed at recognizing and deciphering it.

The main criterion of implicitness is absence of direct expression of utterance content. Since implicit information is objectified indirectly for it to be understood it is essential to attract cognitive process of guessing and base it on the context, speech situation as well as extralinguistic means. Implicit refusal in the political discourse functions as a means of avoiding conflict situations between the speakers. Straightforward «no» would violate the principle of linguistic politeness and could cause a conflict, while the author of implicit refusal demonstrates his absence of intention to start any, on the contrary, tries to use all the diplomatic means to divert controversy.

The patterns of implicit refusal are not generally accepted; they are unique in speech and are dependent on the personality of the speaker as well as the communicative context. The analysis of the speeches of foreign politicians concerning the processes in Ukraine has enabled to single out the tactics they resort to and by which implicit refusal is realized. They are as follows: tactic of changing the subject of communication; tactic of digression from the answer; tactic of persuasion; tactic of warning; tactic of rhetorical question.

Due to their mediate character these linguistic means of expressing implicit refusal make the message with negative content milder and more tactful. As a result they guarantee stability in the political communication between Ukraine and its strategic partners.

Key words: *refusal, implicitness, tactics, political communication, diplomacy, conflict, rhetorical question.*

УДК [811.111+811.161.2]’373.7

О. О. Пальчикова

МОВНА КАРТИНА СВІТУ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ ФРАЗЕОЛОГІЇ

У статті розглянуто поняття «мовна картина світу» та розкрито його сутність. Виявлено, що найбільш яскраво мовна картина світу проявляється у межах фразеологічного корпусу. Констатовано відмінності у мовній картині світу в англійській та українській фразеології, оскільки історико-культурна спадщина українського та англійського народів є нетотожною.

Ключові слова: *мовна картина світу, фразеологізми, ідіоми, країнознавча інформація, історичне і культурне підґрунтя.*